

Framtiden för det kommunbaserade systemet

KommunArenan25 21.11.2025

Merja Lang, utvecklingschef

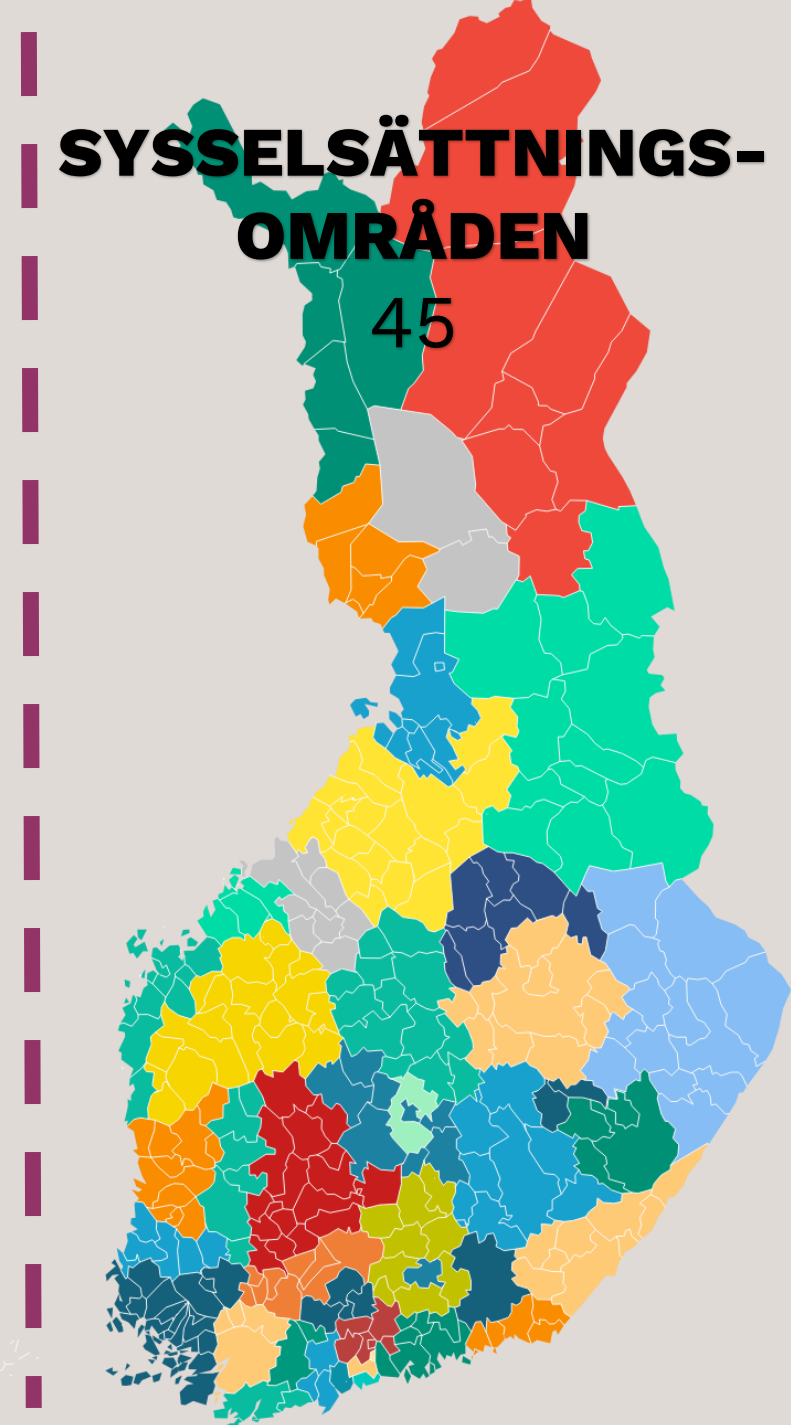
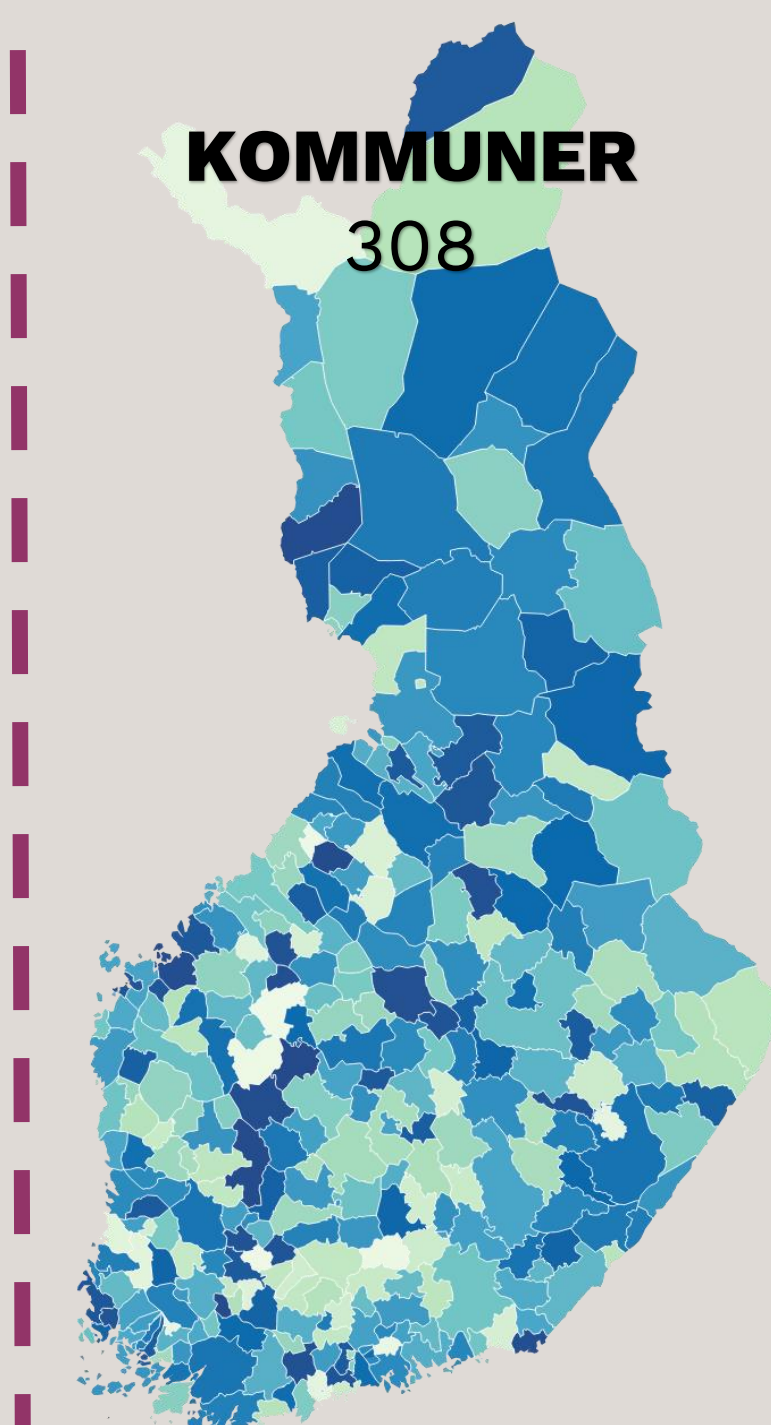
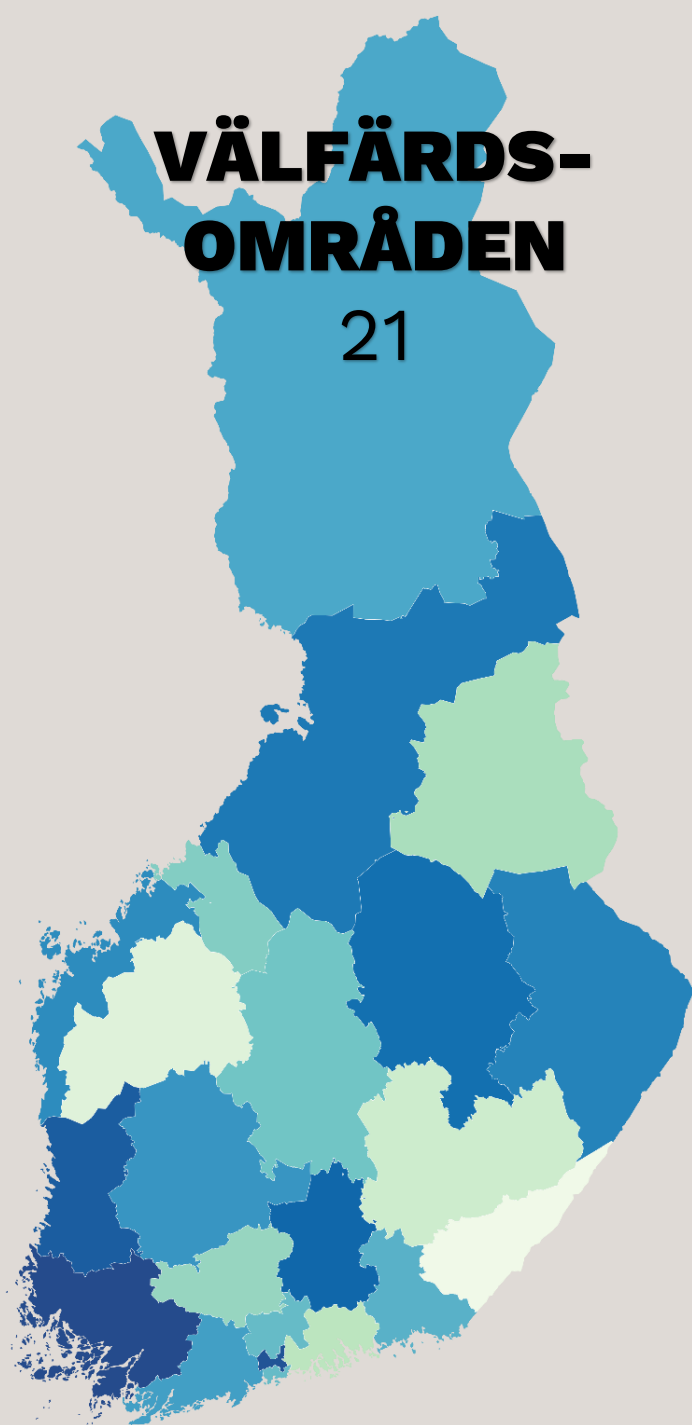
Ulf Stenman, direktör, svenska verksamheten

**KOMMUN-
ARENAN25**

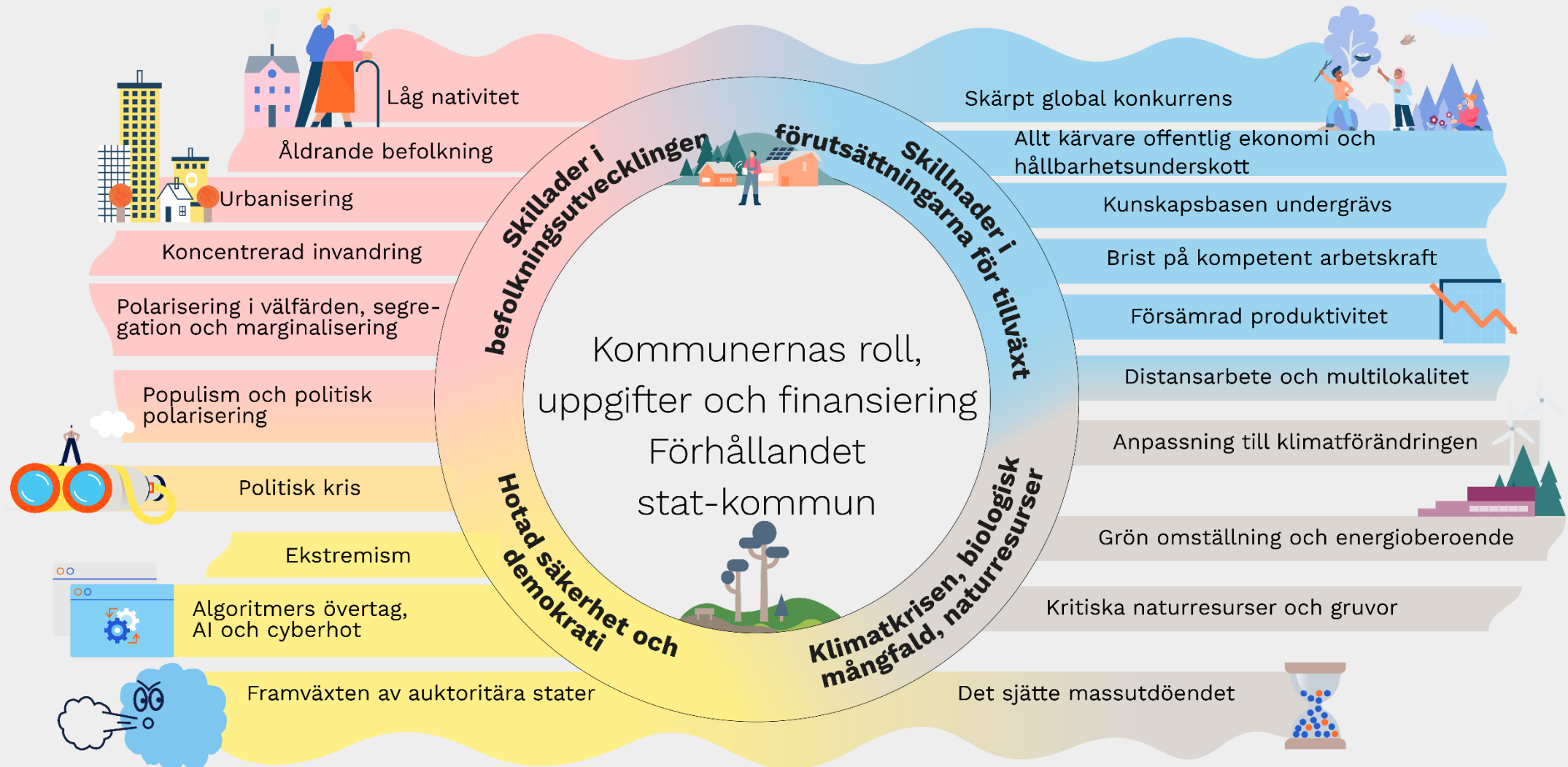
Finlands svenska kommundagar

Kommunen
FIXAR!

KOMMUN
FÖRBUNDET

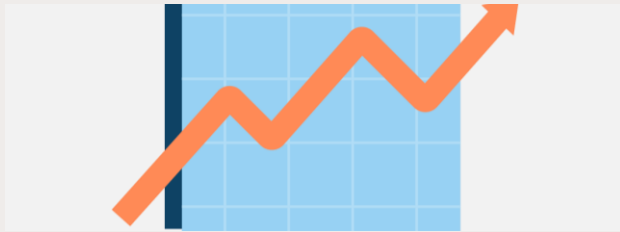

Förändringsfenomenen - utmaningar i kommunernas verksamhetsmiljö

Scenarioarbete

Genomförande

Baserat på tre befolkningsscenarier

- MDI:s basscenario 2040
- Scenariot Väckande landskapscentrum 2040
- Tillväxten starkt koncentrerad till de största städerna

Kommunekonomin på lång sikt i befolkningsscenarierna

- Granskningar enligt kommuntyp

Scenariernas inverkan på antalet servicemottagare inom småbarnspedagogik och undervisning

- Alltså barn och unga

Grundantaganden i scenarierna

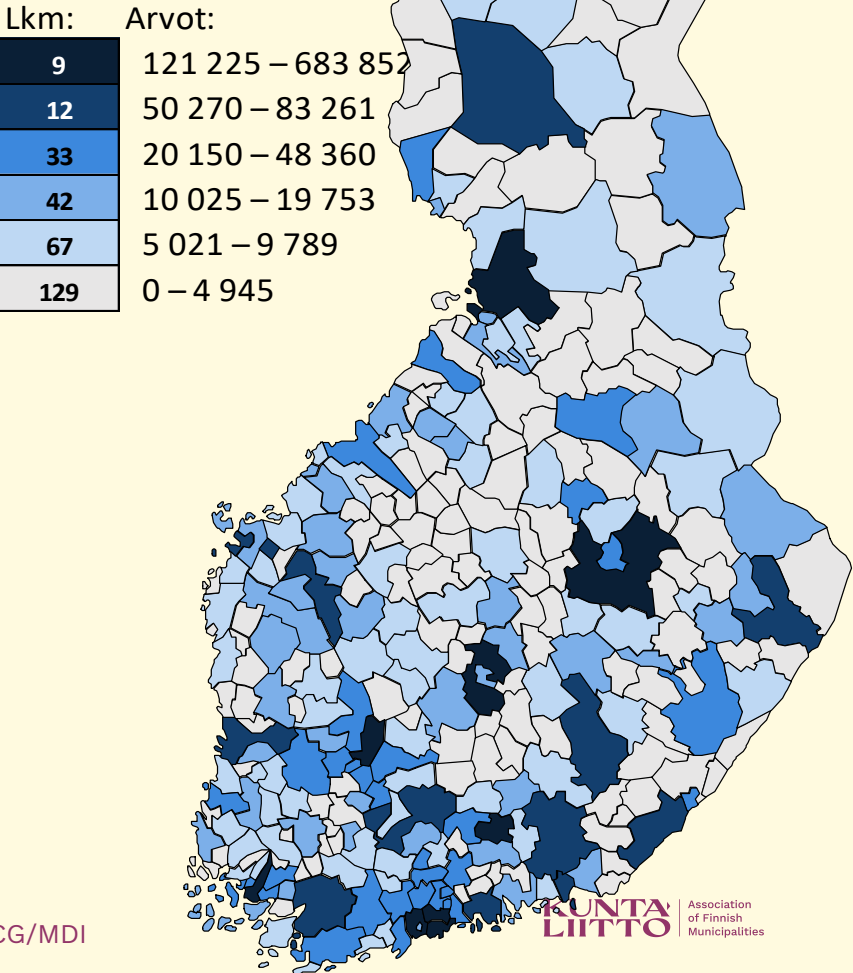
- **Urbaniseringen** fortsätter, dess tyngdpunkt kan variera
- **Nativiteten hålls på nuvarande nivå**; det är svårt att påverka detta politiskt.
- **Immigrationens geografiska fördelning avgör befolkningstillväxtens utveckling i olika områden.** Immigrationen kan ge flyttningsöverskott i kommuner som för närvarande lider av underskott, men **trenden är ändå att folk flyttar till stora städer** förr eller senare.
- **Enskilda kommuner kan klara sig bra** (till exempel de som drar nytta av investeringar i grön omställning, gruvor mm.) men de kommer inte att vara många och det ändrar inte på den stora bilden.
- För att framkalla en stor förändring i migrationen den närmaste framtiden skulle det krävas någon form av samhällelig **kris som driver människor att bo mer decentraliserat.** En sådan kunde vara en allvarligare pandemi än den tidigare, krig, kärnkraftsolycka eller motsvarande i närområdet. Sådana kriser är möjliga, men i detta sammanhang skulle det inte vara ett meningsfullt sätt att utforska det kommunbaserade systemets framtid.

Förändringar i invånarantalet i de olika scenarierna: sammanfattning

Asukasluku, perusura, 2024

	Stora städer (C6)	Landskapscentrum (C23 exkl. C6)
Basscenario	+256 000 personer, dvs. +12,7 %	-20 000 personer -2,0 %
Snabbare urbanisering	+313 000 personer +15 % (~ 48 000 personer fler än i basscenariot)	-44 000 -6,3 % (24 000 personer färre än i basscenariot)
Starkare landskapscentrum*	+199 000 personer +9,5 % (66 00 personer färre än i basscenariot)	+56 000 personer +5,5 % (76 000 personer fler än i basscenariot)

*Om invånarantalet ökar i ett landskapscentrum får också kranskommunerna sin del av tillväxten enligt modelleringen. Om till exempel invånarantalet i Kuopio ökar kommer också inflyttningen i Siilinjärvi att öka något och vice versa. Kranskommunerna utvecklas enligt basscenariot, men deras invånarantal ökar om landskapscentrumen växer.

Källa: FCG/MDI

Procentuella förändringar i invånarantalet 2024–2040, skillnad mot basscenariot, (procentenheter)

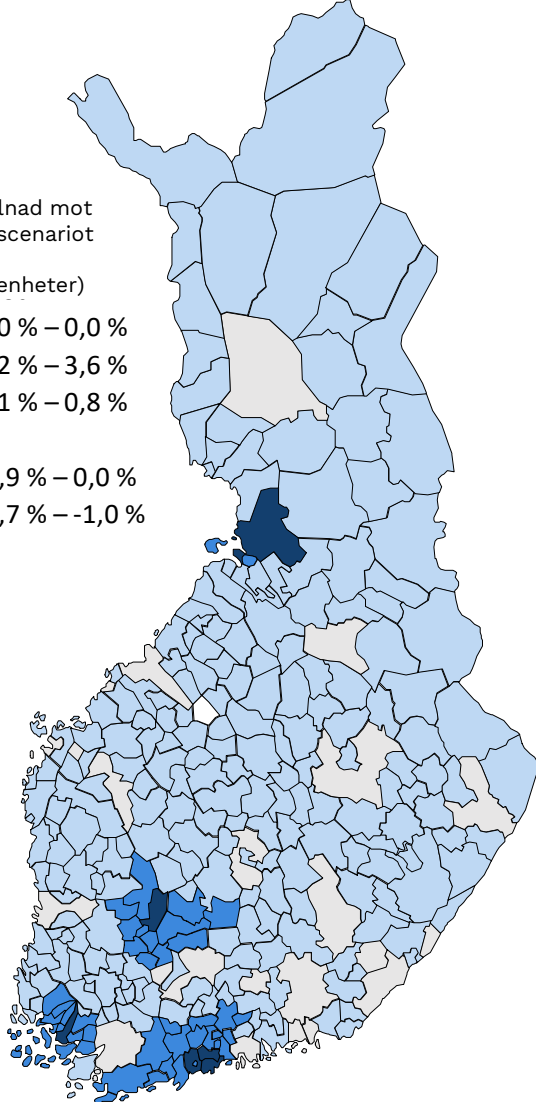
Ljusare nyans → avviker negativt från **basscenariot**

Enligt urbaniserings-scenariot är förändringarna i invånarantalet mycket positivare än i basscenariot i Nyland, Åbo och Tammerfors med omnejd samt i Uleåborg.

I övriga Finland är förändringarna i invånarantalet negativa.

Erotus perusuraan, %-yksikköä, keskittyvä

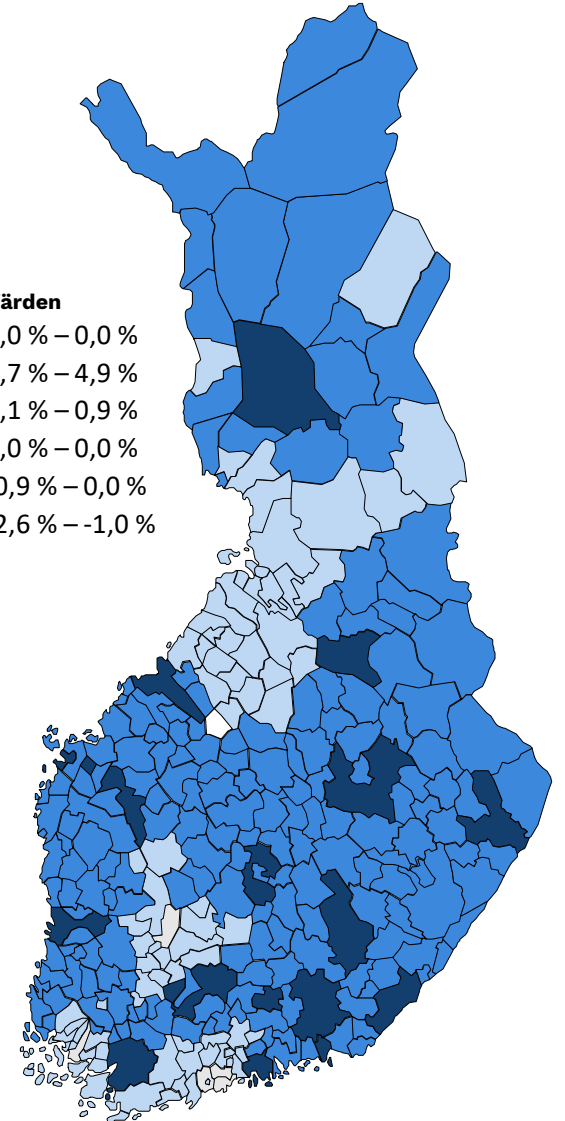
Antal kommuner	Skilnad mot basscenariot
Lkm: 0	(%-enheter) 0,0 % – 0,0 %
6	1,2 % – 3,6 %
43	0,1 % – 0,8 %
221	-0,9 % – 0,0 %
21	-6,7 % – -1,0 %

I scenariot med starkare landskapscentrum är förändringarna i invånarantalet mer positiva än i basscenariot i andra landskapscentrum än i Tammerfors, Åbo, Uleåborg och deras omnejd, samt i huvudstadsregionen och i övriga Nyland (utom Östra Nyland).

Skilnad mot basscenariot (%-enheter), landskapscentrum

Antal kommuner	Värden
0	0,0 % – 0,0 %
17	1,7 % – 4,9 %
188	0,1 % – 0,9 %
0	0,0 % – 0,0 %
81	-0,9 % – 0,0 %
5	-2,6 % – -1,0 %

När det gäller ordnandet av tjänster och den kommunala ekonomins hållbarhet fanns det inga betydande skillnader mellan scenarierna.

Serviceperspektivet

A photograph showing the back of a young child with dark hair tied in a ponytail. The child is wearing an orange hooded sweatshirt and a green backpack with a pink and white leopard print pattern. The child is looking towards the right side of the frame.

Finns det anledning att oroa sig för utbildningen?

- Småbarnspedagogiken och utbildningen står för den största delen av kommunernas tjänster och budget, nästan 70 procent.
- Enligt grundlagen ska var och en ha rätt till högklassig utbildning oberoende av bostadsort. Utbildning, bildning och kompetens är grunden för hela nationens framgång.
- De försvagade PISA-resultaten visar att inlärningsresultaten har börjat dala och att finländarnas utbildningsnivå också har börjat sjunka.

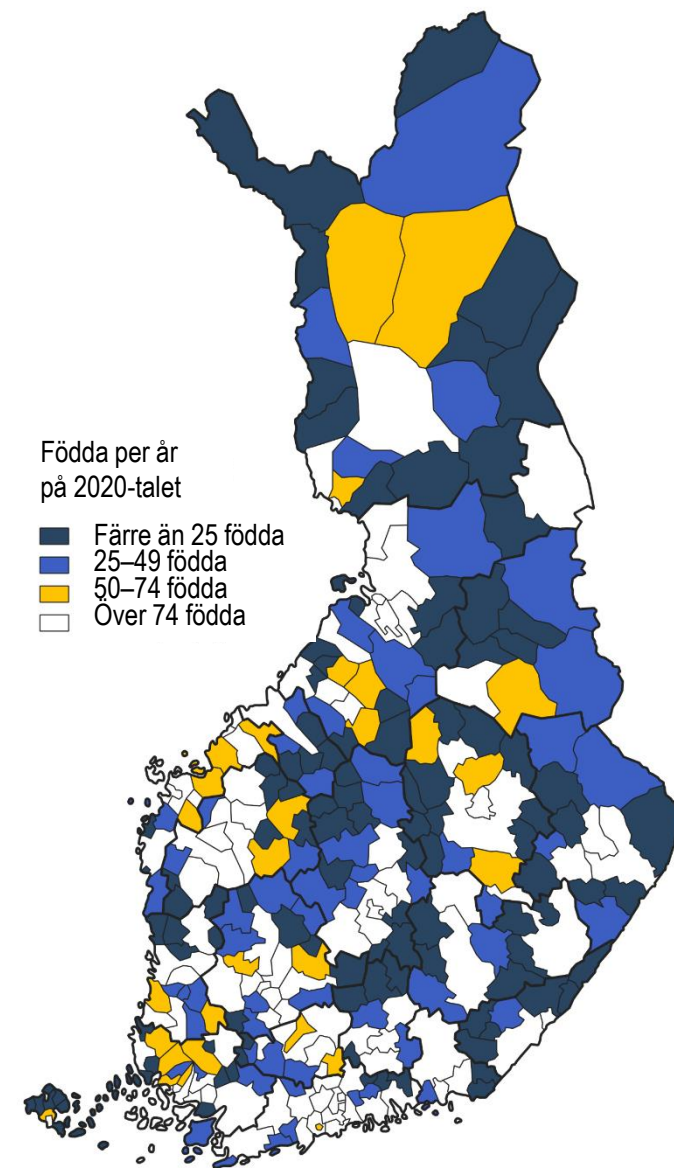
I vilka kommuner föddes mindre än tre skolklasser*

120 kommuner: mindre än en skolklass

62 kommuner: 1–2 skolklasser

29 kommuner: 2–3 skolklasser

* Om en skolklass är 25 barn

**Redan år 2032 har
grundskolan
96 000 elever
färre än i dag**

Upprätthållandet av skolor blir i praktiken svårare när antalet barn minskar, särskilt med nuvarande lagstiftning

Kommuner med...	2024	2040
färre än 40 barn i småbarnsåldern (10 mån.–6 år) < 39	6	13
färre än sju 6-åringar	10	15
färre än 50 barn i lågstadieåldern	8	23
färre än 60 barn i högstadieåldern	42	80
färre än 80 unga i gymnasieåldern (kommuner med gymnasium för närvarande) < 80	30	65

Dessutom: Ödesgemenskap mellan högstadiet och gymnasiet

Slutsatser om utbildningstjänsternas framtid

- På alla stadier, från småbarnspedagogiken till andra stadiet, **ökar antalet kommuner där de egna barnen inte räcker till för att på ett ekonomiskt förnuftigt sätt bilda daghem och skolor.**
- I åk 7–9 ökar utmaningarna av att undervisningen bygger på undervisning som ges av ämneslärare. Det behövs flera behöriga ämneslärare i varje skola. Enligt scenariogranskningarna ser man att **det redan nu är en utmaning i många kommuner att få ihop till parallellklasser i åk 7–9, och det lär bli ännu svårare i framtiden.**
- I praktiken har man försökt lösa problemet med för få elever **genom kombinerade lärartjänster med gymnasier eller genom dubbla behörigheter** i enhetsskolor med alla grundskolans klasser. När elevantalet minskar på alla stadier samtidigt blir också denna lösning allt svårare att tillämpa.
- **Redan nu kan man se att många kommuner med krympande befolkning måste överväga möjligheten att ordna grundläggande utbildning i samarbete redan inom den närmaste framtiden, särskilt i åk. 7–9.** Kommunallagen möjliggör detta redan nu. Tillsammans kan kommunerna trygga tillgången till kompetenta lärare och ett bredare utbildningsutbud.

Snart måste man besluta vilket alternativ som är mest attraktivt

- Granskning av de lagstadgade gränserna för den tid som används för skolresor?
- Möjlig inkvartering av elever på skolan?
- Utveckling av distansundervisningen och lagstiftning som möjliggör detta?

Ekonomisk utveckling

Skillnaderna i verksamhetsbidrag ökar avsevärt

Skillnaden i verksamhetsbidrag mellan gruppen av landsbygdskommuner och C6-städerna växer till

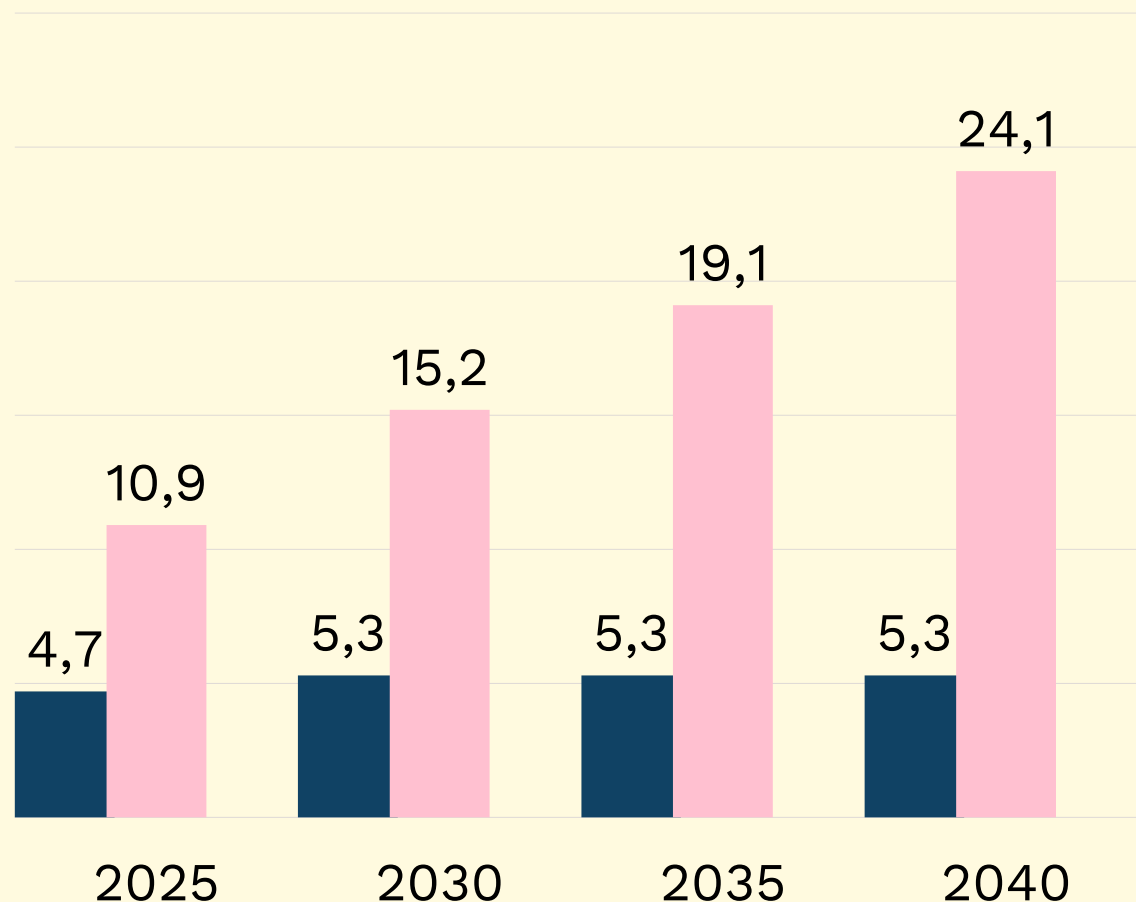
över 1 400 euro

per invånare fram till år 2040.

Kommunernas verksamhetsbidrag är den andel av utgifterna som blir kvar efter verksamhetsintäkterna och som ska täckas med skatteinkomster och statsandelar. Högre verksamhetsbidrag ökar trycket att höja skatterna.

Skillnaderna i kommunalbeskattningen hotar att öka som aldrig tidigare

■ Lägsta skattesats ■ Högsta skattesats

Kommunalskattesatserna varierar redan nu stort: från 4,7 procent i Grankulla till 10,9 procent i Påmark.

I framtiden kommer alla typer av kommuner att ha press på att höja skatterna. År 2040 kan de högsta kommunalskattesatserna vara mer än dubbelt så höga som de är nu.

Den högsta kommunalskattesatsen skulle vara över 24 procent och den lägsta cirka 5 procent.

Det behövs parlamentarisk beredning för att reformera service- och kommunstrukturen

ARBETETS DELOMRÅDEN

1. En **konstitutionell utredning** om tolkningen av grundlagen när det gäller att tillgodose grundläggande rättigheter och likabehandling inom de kommunala tjänsterna. Förverkligas rättigheterna i dagens läge?
2. Politisk värdediskussion om och synvinklar på **kommunens servicelöfte till invånarna i framtiden ur lagstiftningsperspektiv och med tanke på befolkningsutvecklingen och resurserna.**
3. Beslut om **hurdan service- och kommunstruktur uppfyllandet av servicelöftet kräver** med beaktande av befolkningsutvecklingen och de ekonomiska villkoren.

Nu krävs:

- 1. Våga diskutera**
- 2. Samarbete**
- 3. Beslut och åtgärder**

**KOMMUN-
ARENAN 25**

Finlands svenska kommun dagar

KOMMUN- FÖRBUNDET